

Hållbar utveckling – värderingar, världsbilder och visioner VT –2015

Instuderingsfrågor till boken "The Natural Alien"

Du kommer under kursens gång att läsa boken "The Natural Alien" av Neil Evernden. Under kursens gång kommer kapitel 1–5 vara obligatorisk läsning och kapitel 6 läses som valfri fördjupning. Nedan finns instuderingsfrågor till de olika kapitlen, det är tänkta som ett stöd i läsningen av boken, de ska *inte* besvaras skriftligt och lämnas in. Instuderingsfrågorna kan gärna användas som ett stöd inför tentariet.

Introduktion till boken

Neil Everndens bok, *The Natural Alien*, som kom ut första gången redan 1985 och sedan tryckts i ett par nya utgåvor, tar ett djärvt grepp om miljö- och utvecklingsproblematiken som tycks lika aktuellt idag som för trettio år sedan. Här analyseras denna problematik som en i djupaste mening kulturell företeelse, vars grundorsaker står att finna i den världsbild som människan i det moderna industrisamhället lever med, d.v.s. hur vi i grunden uppfattar och förhåller oss till tillvaron.

Evernden är ute i ett tydligt ärende: han vill få oss att förstå att vi är i stort behov av "a different starting-point for environmental concern". Men för att vi ska kunna nå fram till en sådan ny utgångspunkt krävs inget mindre, hävdar han, än att vi "question and possibly alter the societal maps that essentially define reality".

Med denna ambitiösa föresats som avstamp tar författaren oss med på en vittomfattande – kanske omvälvande – kunskapsresa genom de "sociala kartor" som, medvetet eller omedvetet, ligger till grund för hur vi orienterar oss i tillvaron. En resa som spänner över renässansmåleri, ekonomisk teori, idéhistoria, fenomenologisk filosofi, djupekologi, biologi, ekologi, språkfilosofi med mera, och som slutligen skissar konturerna för en ny social karta!

Frågorna nedan utgår från "miljörörelsen" såsom Evernden definierade den 1985. Idag pratar många istället om hållbarhet snarare än endast miljöfrågor och många aktörer är en del av denna rörelse, även om de har skilda synsätt på vad hållbar utveckling är för något. Ha därför med i tanken vid läsningen att boken är skriven utefter hur "miljörörelsen" såg ut för 30 år sedan, även om tankemönstren som beskrivs kan vara minst lika aktuella idag, men att nya aktörer representerar dem.

Kapitel 1, Talking about the Mountain

- Vilka olika motiv för omsorg om miljön redovisas i kapitlet?
- Varför är Evernden kritisk till "resource management"/"resourcism"? Och varför menar han att det är fel att värdera naturen i pengar?
- Att gå från att tala om att det är moraliskt "fel" att förstöra miljön till att säga att det är "oklokt" utgör en skenbart liten men betydelsemässigt avgörande förskjutning – vilken? Varför?
- Vad är det "environmentalist's dilemma" som Evernden talar om?
- Vilken samhällsutveckling vände sig romantikerna mot? Vad förespråkade de själva?
- Vad menas med att "the environmentalist's experience finds no analogue in the intellectual maps of society"?
- På vilket sätt är den moderna människans verklighetsupplevelse stympad enligt Evernden?

Kritisk fråga: Vore det trots allt inte bättre för miljörelsen att vara pragmatisk och förespråka "resourcism" i syfte att söka påverka den allmänna opinionen med ett synsätt denna är mer bekväm med, och därmed sannolikt ha större utsikter att få igenom viktiga miljöbeslut, än att använda sig av en mer radikal och "avvikande" diskurs à la Evernden?

Nyckelord: resourcism, reifiering ("reification"), inneboende ("inherent") värde, "animate nature (holism) vs. mechanic order (dualism; reification)", den vetenskapliga världsbilden

Kapitel 2, The Fields of Self

- Miljörörelsens mål och synsätt kan idag inte längre vara de samma som i dess tidiga skede hävdar Evernden – varför? Vilka är de förändringar som måste ske?
- En andemening i kapitlet är att vi måste utmana våra invanda föreställningar om hur vi dragit gränser för att organisera och kategorisera verkligheten.¹ Vilka gränser syftas på?
- Vad syftar kapitlets titel "the fields of self" på?
- Vilka är enligt kapitlet den franska filosofen Maurice Merleau-Pontys huvudsakliga teser?
- Hur står uppkomsten av renässansmåleriet i förbindelse med förändringar i den mänskliga perceptionen och i förlängningen med en förändrad verklighetsuppfattning?
- Vad menar Whitehead med "the fallacy of misplaced concreteness"?
- Vad karaktäriserar den (mekanistiska/Cartesianska) vetenskapliga världsbildens natursyn och verklighetsuppfattning?

Nyckelord: symbios, föreställningar om självet, fenomenologi, Descartes, mekanism, dualism

Kapitel 3, Returning to Experience

- Hur kan människan enligt fenomenologin nå bortom en dualistisk verklighetsupplevelse?
- Vad karaktäriserar fenomenologins syn på medvetande? Varför har denna syn betydelse för miljörörelsen enligt Evernden?
- Vad menas med den existential-fenomenologiska termen "being-in-the-world"?
- Vad är skillnaden mellan Heideggers begrepp "ready-to-hand" och "present-at-hand"?

¹En av bokens grundläggande utgångspunkter är att "verkligheten" inte är något objektivt, oföränderligt och entydigt. All (mänsklig) verklighet är *social*/verklighet, dvs något som uppstår genom och formas av normer, värderingar och försanthållanden. Eftersom detta är historiskt och socialt föränderliga variabler skiftar verklighetsuppfattningen, i olika grad, över tid och mellan olika kulturer och samhällen.

Kritisk fråga: Kan fenomenologins uppfattning om medvetandet få några konkreta följder för hur vi *skulle kunna* leva och uppfatta tillvaron egentligen, eller är det mest en spännande tanke på det teoretiska planet?

Nyckelord: fenomenologi, medvetande, Merleau-Ponty, Heidegger, Dasein, being-in-the world

Kapitel 4, A Biology of Subjects

- Vad är skillnaden mellan "an ecology of objects" och "an ecology of subjects"? Hur beskriver dessa respektive ekologier fästingen?
- Vilka följder har det dominerande vetenskapliga tänkandet haft för den betydelse vi tillmäter känslor?
- Vad menar Evernden med att den moderna människan utmärks av "a distortion in the ratio of sensory influence"? Vilka följder har denna "förvrängning" fört med sig?
- Vad utmärker "jag-det"-relationer respektive "jag-du"-relationer?
- Evernden nämner vad han ser som en av miljöengagerade människors möjligen starkaste drivkrafter – vilken?

Nyckelord: literal interrelatedness, mänsklig varseblivning (perception), förnuft (objektivitet)-känsla

Kapitel 5, Natural Aliens

- Evernden tar upp ett citat av Colin Wilson där denne beskriver en målare som står inför en stor oljeduk. Vad är poängen med denna metafor?
- Hur förklarar Evernden att den mänskliga arten är främmande (exotic) i sin miljö, oavsett hur denna ser ut?
- Vad menas med "neoteny" och hur menar Evernden att detta kan påverka vår mänskliga karaktär?
- Evernden skriver: "There is an important distinction to be made between the descriptions of humanity made by the existentialists and those made by the biologists" Vad menar Evernden är den huvudsakliga skillnaden mellan dessa båda förklaringar?
- Evernden beskriver oss människor som "natural aliens" men menar att detta inte måste leda till en pessimistisk slutsats. Hur förklaras detta?

Kritisk fråga: Kan vi verkligen finna allmänmänskliga förklaringar till en känsla av hemlöshet och står i så fall dessa svar att finna inom biologin?

Nyckelord: detail-perception, meaning-perception, exotic, biologisk nisch, neoteny, omognad, hemlöshet, Natural Alien

Kapitel 6, The shells of belief

- Menar verkligen Evernden att vi ser oss själva som subjekt och "allt annat" som objekt?
- Evernden säger att *Environmentalism* inte främst handlar om *the Environment*. Vad handlar det då om?
- Vad menar Evernden med att vi åter bör försöka "förundras" (wonder) över världen?
- Vad menar Evernden när han säger att; "Mans freedom lies primarily in the choosing of his story, rather than his actions within that story"?

Nyckelord: Subjektivitet, relationism, bakgrund, förundran

Epilog

- Evernden hävdar här att de ord vi väljer när vi t.ex. talar om miljön, har mycket stor betydelse – varför menar han att det är så?
- Vilken av språkets grundläggande funktioner kritiseras? Varför?
- Vilken kritik framförs mot Brundtlandkommissionens syn på/definition av hållbar utveckling?
- Vilka miljömässiga betydelser har orden "space" respektive "place"?
- Vilket mål föreslår Evernden slutligen att miljörelsen bör anamma?